

2010 Yılı Gelir Vergisi Beyanı (2009 Takvim Yılında Elde Edilen Gelirler İçin)

BFS - 2010/02
İstanbul, 19.02.2010

2010 yılının **Mart** ayına yaklaştığımız bugünlerde, bu sirkülerimizde tam mükellef gerçek kişiler açısından **2009** takvim yılında elde edilen “menkul ve gayrimenkul sermaye iradı”, “değer artış kazancı”, “ücret geliri” gibi bazı gelir unsurlarının **2010** yılında yapılacak beyanı ele alınmaktadır. Bilindiği gibi yıllık gelir vergisi beyannamesi **Mart ayında** (25 Mart tarihine kadar) verilecektir.

I. MENKUL SERMAYE İRADLARININ BEYANI

1) Temettü Geirleri

Kar payı (temettü geliri) elde eden gerçek kişiler belli hadleri geçtikleri zaman beyanname vermek zorundadır.

Gelir Vergisi Kanunumuza göre; tam mükellef kurumlardan elde edilen kar paylarının yarısı gelir vergisinden istisna edilmekte ve toplam temettü üzerinden yapılan stopajın tamamı, beyan edilen temettü üzerinden hesaplanan yıllık gelir vergisinden mahsup edilmektedir (GVK madde 22/2).

Buna göre;

2009 yılında %50 istisna sonrası kar payı tutarı **22.000.- TL**'yi aşıyorsa bu gelir için beyanname verilecektir. Burada kar dağıtan şirketçe yapılan %15 stopaj dikkate alınarak net temettüden brüte gidilmeli ve brüt temettü gelirinin yarısı dikkate alınmalıdır.

Yıllık beyan haddinin (22.000.- TL) aşıp aşılmadığının tespitinde; brüt temettü gelirlerinin, tevkifata tabi tutulmuş birden fazla işverenden elde edilen ücretlerin, diğer menkul sermaye iratlarının (Örn .Hazine Bonosu veya Euro Bond Faizi) ve gayrimenkul sermaye iratlarının birlikte dikkate alınarak bulunacak toplam tutarın esas alınması gerekmektedir.

Beyan haddi olan 22.000.- TL'yi aşan kar payı elde edildiğinde yapılacak vergilemeye örnek aşağıda verilmiştir.

Örnek:

Alınan NET Temettü	680.000.- TL
Kar Dağıtan Şirketçe Yapılan Vergi Stopajı	120.000.- TL
Brüt Temettü	800.000.- TL
% 50 İstisna	(-) 400.000.- TL
Vergiye Tabi Gelir	400.000.- TL
Hesaplanan Vergi	134.025.- TL
Mahsup (Stopajın tamamı)	(-) 120.000.- TL
Ödenecek Vergi	14.025.- TL

Görüldüğü üzere yıllık beyannameye 14.025.- TL ödenecek vergi çıkmaktadır.

2) Mevduat Faizi, Yatırım Fonu, Türev Ürünler ve Yurt Dışında Elde Edilen Faiz Gelirleri (Off-Shore kazançları), Euro Bond Faizleri

2009 yılında elde edilen ve yurt içinde tevkif suretiyle vergilendirilmiş olan TL ve/veya döviz “**mevduat faizi**” ve “**repo gelirleri**” ile her türlü “**yatırım fonu gelirleri**” tutarları her ne olursa olsun beyan dışı olup, varsa bu gelirler üzerinden yapılan **stopajlar nihai vergi** olacaktır. (**GVK Geçici Madde 67**)

Türkiye’de kurulu vadeli işlemler ve opsiyon borsasında (VOB) yapılan işlemlerden elde edilen gelirlerde de yıllık beyan söz konusu değildir. VOB dışında türev ürünlerden elde edilen gelirlerde banka ve aracı kurumlarca %10 oranında stopaj yapılır. Bu gelirler için de yıllık gelir vergisi beyanı yoktur.

Ancak, tevkifata tabi olmayan ve **1.070 TL’yi aşan** menkul sermaye iratları ise yıllık gelir vergisi beyanına tabi bulunmaktadır.

Bu nedenle, **yurt dışı bankalardan (off shore bankalar dahil)** elde edilen mevduat faiz gelirleri, repo gelirleri veya yurt dışı menkul kıymetlerden (**Brasil bond, v.b. gibi menkul kıymetlerden, yurt dışı yatırım fonlarından**) elde edilen faizler **1.070 TL**’den fazla ise yıllık gelir vergisi beyannamesi ile beyan edilecektir. Eğer bir yıl boyunca alınan toplam faiz **1.070 TL**’den az ise beyan edilmeyecektir.

3) Hazine Bonosu Faiz Gelirlerinin Beyanı

Bu bölümde, G.V.K geçici 67. madde kapsamına girmeyen, başka deyişle **01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilmiş** devlet tahvil ve hazine bonolarının durumu açıklanacaktır. Yurt dışında ihraç edilen EURO BOND’lar da bu kapsamdadır. (1.1.2006 Tarihinden sonra ihraç edilen hazine bonoları faizleri için ise yıllık beyan söz konusu değildir. Bunlar G.V.K. geçici 67. madde çerçevesinde %10 stopaja tabidir.)

- Devlet Tahvili ve Hazine Bonosu gibi her türlü kamu kağıtlarından elde edilen faiz gelirlerinin reel tutarının, 2009 yılı için **22.000.- TL**’yi aşması durumunda beyanname verilmesi ve gelirin sadece 22.000.- TL’yi aşan kısmının değil tamamının (enflasyon indiriminden sonraki tutar) beyan edilmesi gerekmektedir.
- **Enflasyon İndirimi:** 2009 yılı indirim oranı %16,7 olarak ilan edilmiştir. Döviz, altına veya başka bir değere endeksli menkul kıymetler ile döviz cinsinden ihraç edilen menkul kıymetlerden elde edilen gelirlerin beyanında indirim oranı uygulaması söz konusu değildir. (G.V.K madde 76). Bu indirim oranı, 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilmiş kamu kağıtlarının yıllık beyan usulü ile vergilendirilmesinde uygulanacaktır. Geçici 67. madde kapsamındaki stopaj rejimi esasında bu indirim söz konusu değildir.
- Enflasyon indirimi uygulandıktan sonra bulunan vergiye tabi “faiz geliri” 22.000.- TL’nin altında kalırsa yıllık beyan konusu yapılmayacaktır. 22.000.- TL’yi aşan bir tutar çıkıyorsa faiz gelirinin tamamı beyan edilecektir. Beyan haddinin (22.000.- TL.) aşılmış ve aşılmadığının tespitinde; alınan bu faiz gelirlerinin, tevkifata tabi tutulmuş birden fazla işverenden elde edilen ücretler, diğer menkul sermaye

iratları (örn. temettü geliri) ve gayrimenkul sermaye iratları ile birlikte dikkate alınarak bulunacak toplam tutarın esas alınması gerekmektedir.

Örnek:

Hazine Bonosu Faizi (26.07.2001 ve sonrası ihraçlı)	800.000.- TL
Enflasyon İndirimi (%16,7)	(-) 133.600.- TL
Vergi Matrahı	666.400.- TL
Ödenecek Vergi	227.265.- TL

2009 yılı içinde 800.000.- TL Hazine Bonosu faiz geliri elde eden kişi bunun için 227.265.- TL vergi ödeyecektir.

Örnek:

Hazine Bonosu Faizi (26.07.2001 ve sonrası)	24.000.- TL
Enflasyon İndirimi (%16,7)	(-) 4.008.- TL
Kalan	19.992.- TL

Kalan 19.992.- TL beyan haddinin (22.000.- TL.) altında kaldığı için yıllık beyan söz konusu olmayacaktır.

Ancak, bu gelirin yanı sıra örneğin 3.000.- TL'lik işyeri kira geliri olduğunda her iki gelir toplamı (3.000.- + 19.992.- = 22.992.- TL) 22.000.- TL'yi geçtiğinden yıllık beyan söz konusu olacak ve gelirlerin toplamı olan 22.992.- TL beyan edilecektir.

II. GAYRİMENKUL SERMAYE İRADLARININ BEYANI

Gayrimenkul sermaye iratlarının beyanına ilişkin olarak dikkat edilmesi gerekenler hususlar aşağıdaki gibidir.

- 2009 yılında elde ettiği konut (mesken) kira geliri, istisna tutarı olan **2.600.- TL**'sini aşanlar, aşan kısmı beyan edeceklerdir. Gelir, bu tutarın altında ise beyan söz konusu olmayacaktır.
- İşyeri kira gelirleri üzerinden vergi kesintisi yapılanlardan, 2009 yılında elde ettiği kira gelirlerinin brüt tutarı **22.000.- TL**'sini aşanlar kazançlarının tamamını beyan edecekler ve kesilen vergileri hesaplanacak vergilerden mahsup edeceklerdir.
- Beyan haddinin (22.000.- TL) aşılmış ve aşılmadığının tespitinde; elde edilen gayrimenkul sermaye iratlarının, tevkifata tabi tutulmuş ve birden fazla işverenden elde edilen ücretler ve menkul sermaye iratları (örn. 2006 öncesi ihraçlı Hazine Bonosu Euro Bond faizi, şirket temettü geliri) ile birlikte dikkate alınarak bulunacak toplam tutarın esas alınması gerekmektedir.
- İşyerini, vergi kesintisi yapma zorunluluğu olmayan basit usulde vergiye tabi mükelleflere kiralayanlar, kira geliri **1.070.- TL**'sini geçerse, elde ettikleri bu kira gelirini beyan edeceklerdir. Bu durumda, bu tutar 22.000.- TL'lik "beyan sınırı" hesabında da dikkate alınacaktır. 1.070.- TL aşılmadığı takdirde bu tutar "beyan sınırı" hesabında da dikkate alınmayacaktır.

- Kiracısı tarafından stopaja tabi tutulmuş bulunan ve 2009 yılı kesinti dahil (yani, brüt) tutarı 22.000.- TL'yi aşmayan işyeri kira gelirleri ile 2009 yılı tutarı 2.600.- TL'sini aşmayan konut kira gelirleri için beyanname verilmeyecektir.
- 22.000.- TL'lik sınırın tespitinde, işyeri ve konut kira gelirleri, 2.600.- TL'lik konut istisnası düşüldükten sonra birlikte dikkate alınacaktır.
- Eşler ve çocukların kira gelirleri ayrı beyanname ile beyan edilecektir.
- Vergi beyanamesi, 25 Mart tarihine kadar verilecek ve tahakkuk eden vergi Mart ve Temmuz aylarında 2 eşit taksitte ödenecektir.
- Üzerinden vergi stopajı yapılan işyeri kira gelirinin beyanı halinde, yapılan kesintinin mahsup edilebilmesi için kesinti yapandan (kiracıdan) vergilerin ödendiğine ilişkin bir yazı alınarak beyannameye eklenecektir. Beyannameye iade çıkması halinde ise, buna ilaveten kesilen vergilerin yatırıldığına ilişkin "vergi tahsil alındıları" da verilecek beyannameye eklenecektir.
- Konut kira gelirleri beyan edilmez veya eksik beyan edilirse, 2.600.- TL'lik istisna hakkı kaybedilir.
- Beyan edilmediği tespit edilen kira geliri için mu.kellef adına iki kat usulsüzlük cezası kesilir. Tespit edilen kira geliri üzerinden, gelir vergisi ile vergi ziyai cezası hesaplanır. Bundan başka gecikilen her ay için gecikme faizi ödenir.
- **Emsal kira bedeli esası:** Kiraya verilen mal ve hakların kira bedelleri emsal kira bedelinden düşük olamaz. Bedelsiz olarak başkalarının intifaina bırakılan mal ve hakların emsal kira bedeli, bu mal ve hakların kirası sayılır. Bina ve arazide emsal kira bedeli, yetkili özel mercilerce veya mahkemelerce takdir veya tespit edilmiş kirası, bu suretle takdir veya tespit edilmiş kira mevcut değilse Vergi Usul Kanunu'na göre belirlenen vergi değerinin % 5'idir.
- Ancak aşağıdaki hallerde de emsal kira bedeli esası uygulanmaz
 - Boş kalan gayrimenkullerin muhafazaları maksadıyla bedelsiz olarak başkalarının ikametine bırakılması
 - (3239 sayılı Kanununun 56'ncı maddesiyle değişen bent) Binaların mal sahiplerinin usul, fûru veya kardeşlerinin ikametine tahsis edilmesi (Usul, fûru ve kardeşlerden her birinin ikametine birden fazla konut tahsis edilmiş ise bu konutların yalnız birisi hakkında emsal kira bedeli hesaplanmaz. Kardeşler evli ise eşlerden sadece biri için emsal kira bedeli hesaplanmaz)
 - Mal sahibi ile birlikte akrabaların da aynı evde veya dairede ikamet etmesi

Örnek:

Tamamı üzerinden tevkifat yapılmış olan 2009 yılı gelirleri aşağıdaki gibidir.

Birinci işverenden alınan ücret	30.000.- TL
İkinci işverenden alınan ücret	10.000.- TL
İşyeri kira geliri (Brüt)	25.000.- TL

Birden sonraki işverenden alınan ücret geliri olan 10.000.- TL beyan sınırını aşmadığından, ücret gelirleri beyan edilmeyecektir.

İşyeri kira geliri ise 2009 yılı için geçerli olan 22.000.- TL'lik beyanname verme sınırını aştığından **mükellef sadece işyeri kira gelirini beyan edecektir.**

III. ÜCRET GELİRLERİNİN BEYANI

Birden fazla işverenden alınan ücretler aşağıdaki şartlar çerçevesinde yıllık beyana tabidir.

Birden fazla işverenden alınan ücret gelirleri "birinci işveren" ve "sonraki işverenler" olarak iki grupta toplanır. Birinci ücret, mükellefin serbest takdir hakkı uyarınca tercihan tutar olarak bir işverenden aldığı en yüksek olanıdır.

Bunun dışındaki ücret gelirleri kaç işverenden elde edilirse edilsin, belirlenen limitin geçilip geçilmediği hesabında toplu olarak nazara alınır ve "sonraki işveren veya işverenlerden" alınan ücretler toplamı **22.000.- TL**'yi geçmiş ise yıllık beyan yapılması söz konusu olur ve alınan ücretlerin tamamı matraha dahil edilir.

Bu durumda;

- Beyana tabi gelirin sadece tek işverenden alınmış ücret geliri olması (tutarı ne olursa olsun),
- Sonraki işverenlerden alınmış, stopaja tabi tutulmuş ücretlerin toplamının GVK'nın 103. maddesinde yazılı tarifenin ikinci gelir diliminde yer alan (2009 yılı için 22.000.- TL) tutarı aşmaması koşuluyla,

Türkiye'de stopaja tabi tutulan ücretler beyan edilmeyecektir.

Örnek:

Mükellef (A), 2009 yılında üç ayrı işverenden ücret geliri elde etmekte olup, ücretlerin tamamı tevkif yoluyla vergilendirilmiş bulunmaktadır.

Birinci işverenden alınan ücret	50.000.- TL
İkinci işverenden alınan ücret	20.000.- TL
İşyeri kira geliri (Brüt)	8.000.- TL

Birinci işverenden alınan ücret toplama dahil edilmeyecek olup, 2. ve 3. işverenden alınan ücretler toplamı (20.000.- + 8.000.- = 28.000.- TL) 22.000.- TL'lik beyan sınırını aştığı için 78.000.- TL ücret gelirinin tamamı beyan edilecektir.

Burada, ücret gelirinin vergilendirilmesi hakkında Anayasa Mahkemesince alınmış olan bir kararla ilgili görüşümüzü belirtmek istiyoruz. Anayasa Mahkemesi, 15.10.2009 tarih ve 2006/95 Esas, 2009/144 Karar Sayılı Kararı ile (08.01.2010 – 27456 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır) 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 103. maddesinde yer alan "40.000 YTL'den fazlasının 40.000 YTL'si için 9.190 YTL", ifadesinden sonra gelen "...fazlası % 35 oranında ..." ibaresini "ücret gelirleri" yönünden iptal etmiştir. Bu kararla, ücretliler yönünden tarifedeki "son dilim" kalkmıştır.

40.000.- TL' den fazlası şu an için 50.000.- TL' sine tekabül etmektedir.

Karar, yayım tarihinden (6) ay sonra yürürlüğe girecektir. Buna rağmen, 2009 yılında birden fazla yerden ücret alan ve bu nedenle yıllık gelir vergisi beyanında bulunacak kişiler "**ihirazi kayıtlı**" beyanname vererek, bu tarihten itibaren (30) gün içinde "**50.000.- TL' yi geçen matrah tutarı için %35 yerine, % 27 oranında vergi ödenmesi**" gerektiği iddiası ile dava açabilirler.

IV. SAİR KAZANÇ VE İRATLARIN BEYANI

1) Hisse Senedi ve Kamu Kağıtlarının Alım-Satım Kazançlarının Beyanı:

Bu bölümde, Gelir Vergisi Kanunu **Geçici 67.madde** kapsamına girmeyen ve dolayısıyla yıllık beyan konusu olan hususlar ele alınacaktır.

- İMKB'de işlem görmeyen tam mükellef kurumlara ait hisse senetlerinin **1 yıl** süreyle elde tutulduktan sonra satılması halinde de sağlanan kazanç vergiden istisnadır. 01.01.2006 tarihinden sonra satın alınmış olan hisse senetlerinin ise, **2 yıl** elde tutulduktan sonra satışı gelir vergisinden istisnadır.
- Yurt dışında kurulmuş şirketlere ait hisse senetlerinin alım-satımında ise herhangi bir süre söz konusu değildir. Al-sat kazancı vergiye tabidir.
- İvazsız olarak iktisap edilen hisse senetlerinin elden çıkarılmasındaki kazanç vergiden istisnadır.
- Ne kadar süre ile elde tutulmuş olursa olsun, itfa tarihinden önce elden çıkarılan kamu kağıtlarından elde edilen ve **enflasyondan arındırılmış** kazanç tutarı **17.900.- TL'yi aşanlar**, bu menkul kıymetlerin alım-satımından elde edilen kazancın **17.900.- TL'yi aşan kısmını** 2009 yılı gelir vergisi beyannameyi ile beyan edeceklerdir.
- Yıl içinde **hisse senedi ve/veya kamu kağıdı** gibi birden fazla menkul kıymetin alınıp satılması halinde bunların kazancının **birlikte** hesaplanması gerekmektedir. Başka ifadeyle, kar ve zararlar mahsup edilerek net kazanç bulunur.

Hisse senedi ve kamu kağıtlarının alım-satım kazançlarında, kazancın enflasyondan

arındırılması; “**Maliyetin artırılması=TEFE endekslemesi**” yöntemi ile yapılmaktadır. Burada “enflasyon indirimi oranı” uygulaması söz konusu değildir. (Hisse senetlerinin maliyeti, menkul kıymetin elden çıkarıldığı ay hariç olmak üzere **satın alındığı** aydan itibaren, her ay için TEFE oranında artırılır.) **(G.V.K mükerrer madde 81)**

TEFE endekslemesinin yapılabilmesi için artış oranının **%10**'u geçmesi şarttır. Ancak, bu düzenleme 01.01.2006 tarihinden önce satın alınmış menkul kıymetlere uygulanmaz. Zira bu kağıtlar için 31.12.2005 tarihindeki mevzuat geçerlidir.

2) Gayrimenkul ve Diğer Malların Alım-Satım Kazançları

- **4 yıldan daha kısa süre** elde tutulan gayrimenkullerin satışı halinde elde edilen kazanç **7.600.- TL**'yi aşıyorsa bu kazanç vergiye tabi tutulacaktır. 01.01.2007 tarihinden itibaren iktisap edilen gayrimenkuller için elde tutma süresi **5 yıla** çıkarılmıştır. **5 yıl** içinde alış-satış var ise kazanç vergiye tabi olacaktır.
- Gayrimenkullerin satışından elde edilen kazanç tutarı; satış hasılatı ile maliyet bedeli arasındaki fark olarak dikkate alınacak ve maliyet bedeli ilgili kıymetin elden çıkarıldığı ay hariç olmak üzere her ay için Devlet İstatistik Enstitüsünce belirlenen TEFE oranında artırılarak tespit edilecektir.
- 01.01.2006 tarihinden sonra iktisap edilen gayrimenkullerde endeksleme yapılabilmesi için artış oranının **%10**'u geçmesi şarttır.

Gayrimenkullerin yanı sıra, ayrıca;

- Gelir Vergisi Kanunu 70. maddede yazılı haklar,
- Telif hakları ve ihtira beratlarının,
- Ortaklık hakları ve hisselerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar da

gelir vergisine tabi bulunmaktadır.

- TEFE endekslemesine göre bulunan maliyet bedeli ile satış tutarı arasındaki fark 2009 yılı için **7.600.- TL**'yi aşarsa elde edilen kazancın 7.600.- TL'yi aşan kısmı 2010 yılında beyan edilecektir.
- Enflasyondan arındırılmış tutarı 7.600.- TL'yi aşan kazançların 7.600.- TL'ya kadar olan kısmı vergiden istisna olup beyannameye dahil edilmeyecektir.
- **7.600.- TL'lik istisna**, her bir işlem için ayrı ayrı uygulanmayacak olup, G.V.K mükerrer madde: 80 kapsamındaki bütün işlemler nedeniyle ortaya çıkan vergiye tabi kazancın toplamına uygulanacaktır.